

США в окладі кластерів працює більше половини підприємств, а частка ВВП, виробленого в них, перевищила 60%. У ЄС у кластерах зайнято 38% його робочої сили. У країнах північної Європи кількість підприємств, що входять до кластерів, досягає 90%. Повністю охоплені кластеризацією датська, фінська, норвезька і шведська промисловість. Так, Фінляндія, чия економічна політика базується на кластеризації, протягом 2000-х років займає провідні місця у світових рейтингах конкурентоспроможності. На промислові кластери Італії припадає 43% чисельності зайнятих у галузі і більше 30% обсягу національного експорту. Успішно функціонують кластерні структури в Німеччині (хімія і машинобудування), у Франції (виробництво продуктів харчування, косметики). При аналізі формуванні і розвитку кластерів у різних країнах світу особливого значення набуває галузевий аспект, який надає можливість розкрити сутність кластерних утворень цих країн [3].

Таким чином, зарубіжний досвід формування та розвитку кластерів показує, що даний підхід до управління економікою дозволяє забезпечити країні додаткові конкурентні переваги у виробництві товарів та послуг.

Використовуючи зарубіжний досвід, а також потужний потенціал України, обумовлений виробничими ресурсами, фізико-географічними особливостями, є реально можливим розвиток існуючих і, що найважливіше, створення нових напрямків кластеризації економіки країни. Це дасть змогу відновити втрачений інноваційний потенціал та закласти основу економічного зростання на принципово новій інтелектуальній та матеріально-технічній основі [4]. Головним завданням держави для успішного функціонування кластерних структур є розробка відповідної нормативно-правової бази. Розробка програм кластеризації економіки може дозволити більш успішно просувати українську продукцію на міжнародні ринки, розширити структуру вітчизняного експорту, а також забезпечити інтеграцію України та її регіонів до загальноєвропейського простору. В цілому формування і розвиток кластерів приводить до таких інтегральних переваг: підвищення конкурентоспроможності економіки, активізації інноваційних процесів і реальних механізмів узгодження інтересів влади, бізнесу, науки та освіти при розробці стратегії розвитку як на рівні окремого суб'єкта господарювання, учасника кластера, так і на рівні регіону та країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Портер М. Э. Конкуренция: пер. с англ. – М. : Изд. дом «Вильямс», 2000. – 495 с.
2. Обсерваторія кластеру: інформаційний ресурс з аналізу кластерів та кластерної політики країн Європи [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.clusterobservatory.eu>
3. Соколенко С.И. Производственные системы глобализации: Сети. Альянсы. Партнерства. Кластеры: Украинский контекст / Соколенко С.И. – К. : Логос, 2002. – 646 с.
4. Ішук С. О. Кластерна модель регіональної економіки: міжнародний досвід у контексті перспектив для України / С. О. Ішук // Міжнародне науково-технічне співробітництво : Матеріали V (XVIII) Всеукр. наук.-практ. конф. – К. : НТУУ «КПІ», 2009. – С. 127.

*Рунова М. С., к.е.н. Бабанська О. В.
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

В ХХІ столітті розвиток світової економіки відбувається в умовах нестабільності та невизначеності. Інтенсивна динаміка глобального бізнес-середовища спонукає країни до пошуку нових джерел конкурентних переваг і можливостей зниження негативних наслідків глобалізації. Саме транскордонне співробітництво сприяє вирівнюванню економічного розвитку регіонів, зменшує ризики підприємницької діяльності та дозволяє вирішити низку проблем політичного, економічного та соціального характеру.

Транскордонне ж співробітництво означає співпрацю суміжних територій сусідніх держав, тобто визначальною тут є наявність кордону між співпрацюючими територіями, бо не можна говорити про транскордонне співробітництво несусідніх держав [1].

В сучасних умовах транскордонне співробітництво сприяє:

- інтеграції країни в світові економічні процеси;
- гармонізації національного законодавства та наближенню до Європейських стандартів і норм;
- вирішенню низки економічних проблем, таких як підвищення конкурентоспроможності регіонів, притік іноземних інвестицій, розвиток ринкової інфраструктури, покращення добробуту населення тощо;
- сприяє розвитку інновацій, фундаментальних досліджень, формує позитивний імідж країни та прикордонних регіонів.

В залежності від проблем регіонів та цілей транскордонного співробітництва, визначаються відповідні форми транскордонної співпраці. Найвищою організаційною формою транскордонного співробітництва є єврорегіон, який визначається як форма міжнародної інтеграційної структури, у яку входять два (або більше) територіальні утворення, розташованих у при- кордонних районах у різних європейських країнах [2].

Основними перевагами участі країни в єврорегіонах є: підвищення ефективності програм регіонального розвитку; прискорення соціально-економічного розвитку територій; реалізація інфраструктурних проектів; використання переваг економічної спеціалізації регіонів; поліпшення режиму руху капіталу в транскордонних регіонах; співробітництво в галузях туризму, рекреації, охорони навколишнього середовища тощо[3].

Прикладами успішного функціонування єврорегіонів є [4]:

- «Адріатика» (Adriatic) – включає території Албанії, Боснії і Герцеговини, Хорватії, Італії, Чорногорії та Словенії (створений в 2006);
- «Баварський ліс – Богемський ліс / Шумава» (Euroregio Bayerischer Wald-Böhmerwald / Sumava) – Німеччина, Австрія, Чехія (1994);
- «Беласиця» (Belasica; Беласиця (інф.)) – Болгарія, Греція, Македонія (2003);
- «Добрава» (Dobrava) – Чехія і Польща (2001);
- «Ельба–Лаба» (Elbe–Labe) – Чехія і Німеччина (1992);
- «Маас–Рейн» (Meuse–Rhine) – Бельгія, Німеччина, Нідерланди (1976);
- «Померанія» (Pomerania) – Данія, Німеччина, Польща, Швеція (1995);
- «Сілезія» (Silesia) – Чехія, Польща (1998);
- «Татри» (Tatras) – Польща, Словаччина (1994);
- «Тріп» (TriRhena) – Німеччина, Франція, Швейцарія (1995);
- «Західна Паннонія» (англ. West Pannonia) – Австрія, Угорщина (1998);
- «Рейн–Маас–Північ» (Rhine–Meuse–North) – Німеччина, Нідерланди (1978).

Як видно з назв, єврорегіони часто об'єднують території, пов'язані географічно (наприклад, регіон «Баварський ліс – Богемський ліс / Шумава» розташований в єдиному лісовому масиві; «Татри» – в єдиній гірській системі) або історично («Сілезія» – на території середньовічної незалежної держави; «Західна Паннонія» – частина давньоримської провінції).

Регіони у межах транскордонного співробітництва визначають свої конкретні пріоритети, спрямовані на вирішення спільних проблем, з якими вони стикаються на своїх територіях. Всі ці пріоритети спрямовані на досягнення трьох загальних стратегічних цілей. Серед них: сприяння економічному і соціальному розвитку; вирішення спільних проблем в галузі навколишнього середовища, охорони здоров'я, охорони і безпеки; сприяння поліпшенню умов для забезпечення мобільності людей, товарів і капіталу.

Висновки. Для підвищення ефективності транскордонного співробітництва країна-учасник має вирішити певні проблеми, пов'язані з розробкою відповідної законодавчої бази, децентралізації влади, пошуку різноманітних джерел фінансування, підготовки кадрів, розвитку відповідних дослідних інститутів, що займаються здійсненням

постійного моніторингу стану прикордонних територій. Використання різноманітних форм транскордонної співпраці таких як прикордонна торгівля, транскордонні кластери, єврорегіони сприятиме економічному зростанню та стабілізації національної економіки в умовах нестабільного економічного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Беленький П.Ю. Формування та розвиток системи міжрегіонального та транскордонного співробітництва в Україні / П.Ю. Беленький, Н.А. Мікула // Регіональна економіка. – 2001. – № 3. – С. 61-74.
2. Statute of the Assembly of European Regions. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://aer.eu/aer-statute/>.
3. Економічний розвиток і державна політика / за заг. ред. І. В. Розпутенка. – К.: К.І.С., 2002. – Вип. 12. Сер. «Регіональний розвиток і підприємництво». – 148 с.
4. Яровой Г.О. Регионализм и трансграничное сотрудничество в Европе. – СПб: Норма, 2007. – С. 178-198.

*Блащук Г. В., к.е.н., доц. Доленко Л. Х.
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ХАРЧОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ

В економіці кожної країни харчовій промисловості належить провідне місце, оскільки вона забезпечує населення продовольством. Підвищення обсягів виробництва різноманітних харчових продуктів є головним завданням світової спільноти задля захисту продовольчої безпеки.

Харчування населення країни належить до найважливіших чинників, що визначають здоров'я нації, її потенціал та перспективи розвитку. Раціональне харчування є запорукою активного життя, підвищення стійкості організму до несприятливих впливів довкілля, забезпечує нормальний ріст і розвиток дітей, є ключовою умовою якості життя.

Харчова промисловість – галузь переробної промисловості, сукупність виробництв харчових продуктів в готовому вигляді або у вигляді напівфабрикатів. У системі агропромислового комплексу харчова промисловість тісно пов'язана з сільським господарством як постачальником сировини і з торгівлею. Частина галузей харчової промисловості тяжіє до сировинних районів, інша - до місця споживання.

Харчова промисловість України включає в себе понад 40 різноманітних галузей виробництва: борошномельно-круп'яну, цукрову, спиртову, пивоварну, хлібопекарську, кондитерську, молочну, рибну, крохмально-м'ясну, лікєро-горілчану, макаронну, м'ясну, олійно-жирову, виноробну, консервну, соляну, овочеву тощо. Крім харчосмакової продукції, харчова промисловість випускає добрива, комбікорми, тютюнові, косметичні вироби, мило тощо.

Український експорт протягом останніх років переживає складні часи. Були втрачені певні ринки збуту та виробничі потужності для традиційного експорту, кон'юнктура світового ринку також була несприятливою. У підсумку, це призвело до значного скорочення експорту. Для минулого року була характерна різноспрямована ситуація. З одного боку, збереглися деякі минулорічні негативні тенденції, зокрема:

- нестабільна політико-економічна ситуація в окремих районах Луганської і Донецької областей, продовження військової агресії з боку Росії;
- значна сировинна спрямованість вітчизняного експорту;
- відсутність доступу до кредитних ресурсів, системні проблеми розвитку зовнішньоекономічної діяльності (відшкодування ПДВ, валютне, митне та податкове регулювання).